

entrepreneurship of primary school teachers in the system of continuing education. Prospects for further research will be to identify the initial guidelines of scientific research, focusing on a certain conceptual basis – methodological approaches, principles of formation of professional and pedagogical entrepreneurship of primary school teachers in continuing education.

Keywords: *concept, humanization, primary school teacher, self-realization, professional and pedagogical entrepreneurship, approach.*

УДК 338.48:[373.2.016:796-028.31

Наталія Лісневська

Глухівський національний педагогічний університет імені О. Довженка

ORCID:ID 0000-0001-7910-7932

DOI 10.24139/2312-5993/2022.01/242-251

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПОХОДУ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ РІЗНИХ ФОРМ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкривається сутність оздоровчого завдання, яке вирішується завдяки проведенню різних форм дитячого туризму. Виокремлюються форми туризму, які можна щоденно застосувати в умовах ЗДО з дітьми дошкільного віку: туристичні походи, піші переходи, прогулянки на території та за межі закладу, екскурсії. Подається детальна характеристика проведення туристичного походу з дітьми дошкільного віку. Наводяться приклади вправ та ігор, які можна застосовувати в різних формах дитячого туризму.

Ключові слова: *дитячий туризм, туристичний похід, екскурсія, піший перехід, прогулянка, бивак, зміст форм туристичної діяльності, туристичне спорядження.*

Постановка проблеми. Туризм як активна форма відпочинку та оздоровлення дітей, у ході якої в них відбувається формування життєвої компетентності, набуває все більшого поширення, адже в ньому комплексно реалізуються екологічні, краєзнавчі, тренувальні, оздоровчі та туристичні завдання. Саме завдяки різноманітності походів і змісту роботи в них, а також позитивному емоційному сприйняттю природи на маршрутах туризм є однією з найбільш ефективних форм організації оздоровлення, фізичного виховання різних груп населення. У туризмі дуже важливим для вихователя є спланувати правильну індивідуальну роботу з дітьми, яка передбачала би не тільки активізацію малорухливих і млявих вихованців, але й залучення їх до всіх видів діяльності, особливо до тих, які найгірше виходять. Робота з гіперактивними дітьми передбачає вимагання виконання рухів точно, відповідно до своєї черги. Продумуючи зміст роботи та організовуючи будь-яку форму дитячого туризму зі своїми вихованцями, слід потурбуватися про природне середовище: необхідно навчати дітей дбайливо ставитися до природи, звертатися до неї за допомогою, оберігати, розумно користуватись її благами.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукової літератури засвідчив, що проблеми активізації педагогічного процесу за допомогою засобів дитячого туризму в дітей молодшого шкільного віку цікавлять П. Істоміна, В. Циганкова, І. Беккер, С. Сергєєва та ін. Питання впровадження краєзнавчо-туристської діяльності в закладах дошкільної освіти відображено у працях Т. Андрющенко, Т. Круцевич, Н. Пангелова, Д. Мазоха, Ю. Кан та ін. Вплив туризму на формування фізичних якостей у дітей старшого дошкільного віку досліджено Т. Зав'яловою, В. Поліщук, К. Мулик, Д. Харіна, С. Похмурською та ін. (Мулик, 135; Пинзеник, 2012). У працях Н. Лісневської (Лісневська, 2010) частково розкрито особливості проведення туристичного походу, зміст роботи на природі – О. Богініч, Е. Вільчковського (Богініч, Беленька, 2003; Вільчковський, Курок, 2020).

Мета статті полягає в розкритті особливостей проведення туристичного походу, змісту роботи в різних формах туристичної діяльності.

Для реалізації поставлених завдань використано такі **методи дослідження**: методи теоретичного аналізу й узагальнення даних науково-методичної літератури та документальних матеріалів.

Виклад основного матеріалу. У дитячому туризмі реалізуються три важливі напрями: оздоровчий, виховний і освітній. Завдання оздоровлення в туристичних походах розв'язуються завдяки правильно організованому розпорядку дня, оптимальному чергуванню фізичного навантаження та активного відпочинку, використанню впливу природних факторів на організм дітей, дотриманню правил гігієни, як особистої, так і громадської. Крім того, поєднання рухової діяльності зі свіжим повітрям є ефективним засобом загартування вихованців, при цьому значно підвищується резистентність організму дитини до застудних та інфекційних захворювань. Варто відзначити, що у природних умовах рухи дітей стають більш природними, невимушеними, значно зростає інтерес до них.

У зв'язку з тим, що туризм являє собою всесезонний засіб фізичного виховання дітей, то в холодну пору року, на відміну від теплої, тривалість перебування дошкільників на повітрі зменшується та залежить від правильної організації рухової діяльності, умов для проведення різноманітних вправ, ігор. Під час добору вправ і завдань для дітей варто пам'ятати, що природа створює умови, коли можна одні й ті самі вправи чи ігри виконувати в різних варіантах. Також під час виконання різних рухів не потрібно занадто оберегати дітей у процесі вибору доступних для них перешкод, тобто дати можливість дітям

проявити себе в різних ситуаціях. Широке й різноманітне застосування природних перепинів, як-от: пенеків, повалених дерев, низьких гілок дерев, вузьких і широких струмків, крутих схилів, сприяє вдосконаленню не тільки рухових умінь, але й допомагає виховувати морально-вольові якості: наполегливість, самостійність, витримку, сміливість, кмітливість, рішучість, взаємодопомогу тощо. Крім того, під час дитячого туризму відбувається вдосконалення розвитку рухової сфери: вправлення дошкільників у виконанні основних рухів, спортивних і рухливих ігор. Варто відмітити, що проведення різних форм дитячого туризму сприяє розвитку не тільки морально-вольових якостей, як було зазначено, але й фізичних якостей, психічних процесів, збагаченню знань, формуванню вмінь і навичок.

Спеціальні вправи допомагають відпрацьовувати технічні й тактичні прийоми в туризмі, розвивати необхідні фізичні якості в невимушеній обстановці. Ігрова форма організації рухової діяльності дітей у туристичних походах (подорожах, переходах, екскурсіях) виступає в ролі стимулятора емоційного насичення, забезпечує достатній рівень активності та якість виконання рухових дій.

Серед розмаїття форм туризму можна виокремити деякі з них, які найбільш підходять для щоденного застосування в умовах ЗДО з дітьми дошкільного віку: туристичні походи, піші переходи, прогулянки на території та за межі закладу, екскурсії, які можуть організовуватися протягом усього року. Для молодших дошкільників перехід до місця призначення в один кінець (пішки) має тривати 15-20 хвилин, для дітей середнього дошкільного віку – 20-25 хвилин, а для старшого – 30-40 хвилин, тобто довжина маршруту в один кінець для дітей 4-5 років не повинна перевищувати 1,5 км, для дітей 5-6 років – 2 км. З метою запобігання перевтоми, варто зупинятися для відпочинку на 2-3 хвилини через кожні 10 хвилин руху (Вільчковський, Курок, 2020; Лісневська, 2010).

Однією з форм туризму, на жаль, маловживаною, є туристичні походи, попередня підготовка до яких передбачає ознайомлення дітей із застосуванням туристичного спорядження, правилами надання першої медичної допомоги, технічного подолання перешкод, орієнтування на місцевості за допомогою компасу, карти, природних орієнтирів, підготовку групи, складання графіка руху на маршруті, організаційне й матеріально-технічне забезпечення тощо. Їх проводять 4 рази на рік із застосуванням туристичного спорядження, бажано за участю батьків. Оскільки туристичні походи як один із видів відпочинку бувають різними за видами (пізнавальний, рекреаційний,

Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2022, № 1 (115) розважальний тощо), тривалістю (одноденні, дводенні, багатоденні) та складністю (легкий, складний), тому, у першу чергу, слід обрати такий вид походу, який був би найбільш цікавий і доречний у даний час, виходячи з пори року, погодних умов, наявності відповідного спорядження, фізичної підготовленості дітей, розташування ЗДО.

У поході діти у природних умовах удосконалюють навички, набуті в різних життєвих ситуаціях, вправляються в долаття перешкод, вчаться орієнтуватися на місцевості. Під час переходу до місця стоянки діти відпочивають, а в кінцевому пункті (бівак) можна давати різні завдання, як із основними рухами (різні види ходьби й бігу, стрибків, лазіння, вправ з рівноваги тощо), так і з ігровими забавами та сюрпризами, також організувати активну рухову діяльність із використанням природних перешкод, ігор-естафет, різноманітних змагань.

Варто відзначити, що на початку маршрут повинен бути без крутих підйомів і спусків, їх слід передбачити приблизно в середині або другій третині шляху. Однак, у кінці переходу також не повинно бути крутих спусків і підйомів, або важких переправ, оскільки діти вже втомлені й це може призвести до їх травматизму. Уважається, що оптимальним є маршрут по слабо пересіченій місцевості з чергуванням рівнини та підйомів і спусків, що забезпечує кращу витривалість, запобігає появі передчасної втоми.

Перед тим, як відправитися в похід з дітьми, спочатку необхідно ознайомитися з місцевістю, після цього окреслити маршрут, визначити способи пересування по маршруту, а також прибуття в кінцевий пункт походу (бівак). У разі потреби в уже складений маршрут можна вносити зміни або корективи. Місце для ночівлі (якщо передбачено) слід обирати таке, де були б наявні цікаві географічні, біологічні, краєзнавчі та ін. об'єкти. Обов'язково варто розробити запасні варіанти переходів у випадку непередбачуваних обставин, негоди тощо, також визначається необхідна кількість потрібного спеціального обладнання для спостережень, збору мінералів, гербаріїв. Остаточний складений маршрут розглядається та затверджується директором ЗДО. Після того, як усі формальності виконані, приступають до другого етапу – складання карти маршруту, куди заносять усі умовні позначки по ходу маршруту (спрощений варіант).

Подорожі в гірській місцевості набагато складніші та небезпечніші, у порівнянні зі звичайними, оскільки пересування в них ускладнюється такими чинниками, як різке коливання метеорологічних умов, значна висота над рівнем моря, що призводить до кисневого голодування

тощо. У таких умовах вимоги до засобів безпеки руху висувуються на перший план і потребують ретельної підготовки не тільки від вихователя, але й дітей (Пангелов, 2010).

Готуючись до походу, варто також підготувати й матеріально-технічне забезпечення, яке здійснюється заздалегідь. Туристичне спорядження за призначенням поділяють на засоби пересування, якщо не пішки (лижі, велосипед, автобус, потяг), засоби транспортування вантажів (рюкзак, санки, причеп), бівачне спорядження (намети, спальні мішки, каремати, принадлежності для вогнища, примуси, сокири, пилки, посуд для приготування страв: каструлі, казанки, відра), спеціальне (мотузки, карабіни, треккінгові палиці, льодоруби, скельні та льодові молотки, кішки, крюки, затискачі, рукавиці для роботи з мотузкою, захисні окуляри, каски) і допоміжне (ремонтний набір, ліхтарики, фото і відеокамери, аптечки) спорядження. За характером використання спорядження поділяється на особисте та групове.

У поході важливе значення має правильна організація місця стоянки – туристичного бівачу, який залежно від тривалості перепочинку класифікують на малий привал (5-10 хв.), обідній привал, ночівлю, днювання. Організація привалу та ночівлі полягає в тому, щоб правильно вибрати місце, добре підготувати майданчик, установити намети, розкласти багаття й забезпечити захист табору від стихійних явищ природи (Пангелов, 2010).

Місце для малого привалу (по ходу маршруту) обирають на рівних і сухих майданчиках, галявині, узбіччі дороги чи стежки, бажано з наявним джерелом питної води. Від вітру місце має бути захищене смугою дерев, кущів, підгірком або берегом. Узимку привал робиться на освітлених сонцем ділянках, а влітку – у затінку. Під час малого привалу з дітьми не проводяться рухливі чи спортивні ігри, оскільки діти мають відпочивати, що треба робити сидячі або лежачі, при цьому можна попити води, з'їсти печиво, фрукт. Узимку перед привалом темп руху знижується, щоб «розігріті» туристи (лижники) могли трохи «охолонути». Після зупинки необхідно одягнути додаткову куртку чи кофту, якщо є можливість випити гарячого чаю або какао. Рюкзак поставити на очищену від снігу ділянку чи пенюк, або повісити на гілку (Пангелов, 2010).

Місце для обіднього привалу, ночівлі, днювання обирають ретельніше, бажано на рівному (трохи під ухилом) майданчику (галявині) для встановлення наметів, щоб була достатня кількість сухоостою та мальовничість краєвидів. Важливою умовою є наявність питної води (джерело). Біля населених пунктів уздовж річки табір слід

розбивати вище за течією, обираючи місце з пологим спуском до води, безпечним дном. Під час ночівлі надають перевагу тим місцям, які рано освітлюються сонцем: східні схили горбів або сторона лісу, галявини, берег річки, оскільки тут швидше зникає роса. Бівак краще розбивати на галявині у хвойному лісі, ніж у листяному, адже у хвойному лісі ґрунт завжди сухий, покритий шаром опалої хвої, гілки ялин, сосен чи смерек дають можливість сховатися від негоди, а смолисте повітря приємне й корисне, у такому лісі багато сухого палива й менше комарів (Пангелов, 2010).

Обираючи місце для табору, слід керуватися такими правилами:

- не зупинятися на річкових мілинах, що затоплюються, у руслах пересохлих потоків, на низинних островах;

- у гірському районі важливо враховувати особливості рельєфу та погоди: не розташовуватися біля підніжжя високих скель, під карнизами, рухливими осипами, у лавинонебезпечних кулуарах з метою запобігання каменепадам, лавинам, зсувам;

- не можна зупинятися під час грози, яка наближається, на верхівках пагорбів, перевалах, оскільки там існує ризик ураження блискавкою;

- у лісі слід обережно поводитися з вогнем, не розпалювати вогнище серед чагарнику, не розташовуватися поряд із сухостоєм, гнилими та підрубленими деревами, які можуть впасти від вітру на туристів (Пангелов, 2010).

Під час зупинки табору декілька дітей разом із вихователем йдуть збирати хмиз для вогнища, деякі – готують місце для нього, інші – готують продукти для приготування їжі, починають розпалювати вогнище. Принісши воду та хмиз, розпаливши багаття, біля нього залишається черговий, решта відпочивають, граються, купаються, збирають гриби, ягоди тощо. У сонячну погоду під час обіднього привалу можна сушити одяг, знаряддя. У разі негоди слід усі рюкзаки скласти в одне місце та накрити їх плівкою. Тривалість обіднього привалу 2-3 години, зимовий – значно коротший за літній, що залежить від швидкості розведення багаття, приготування їжі (гарячий чай із бутербродами або гаряча страва). Зупинившись на обід взимку, слід, не знімаючи рюкзаки та лижи, спочатку втоптати сніг на майданчику. Після чого всі туристи виконують кожен свою роботу: деякі збирають хмиз, деякі готують місце для вогнища, деякі – розпалюють його та готують їжу.

Днювання та ночівля за своєю організацією дещо нагадують обідній привал, однак потребують додаткового залучення туристів для

встановлення наметів і обладнання табору. Туристи, крім підготовки і розведення вогнища, ще розбивають намети, копають яму для відходів (істівних), споруджують сидіння, вішалки, сушарки з підручного матеріалу, за потреби розчищають галявину, спуск до води. Узимку утрамбовують шлях від наметів до вогнища, риють котлован для вогнища або наметів (якщо треба), будують вітрозахисну стінку. Зупинку на ночівлю слід організувати влітку за 2 години до настання темряви, взимку – за 3 години (Пангелов, 2010).

Збирання групи туристів починається зі складання рюкзаку. Узимку або під час дощу це роблять у наметі, а в ясну, сонячну погоду – на вулиці. Спочатку з намету забирають всі предмети, а його двері і вікна відкривають для провітрювання та просушування (взимку або після дощу його просушують біля багаття), потім збирають предмети навколо табору і починають комплектувати рюкзак. Після цього пакують намети, їжу закопують, все, що горить, спалюють у вогнищі, потім його засипають землею або заливають водою і вкладають дерном, решту сміття забирають із собою. Туристські споруди (заслони, лави, столи) не ламають, а залишають для інших туристів.

Перед тим, як залишити привал, керівник шикуює групу, перевіряє місце (щоб не залишились речі, сміття, було добре загашене багаття і закладене дерном), робить перекличку. Основним завданням керівника на цьому етапі є виховання в туристів турботливого ставлення до природи, її мешканців, звички залишати місце бівачу чистим, тобто сприяти екологічному вихованню дітей.

Варто відзначити, що успішність проведення походів залежить від достатньої фізичної підготовленості дітей. Однак, на сьогодні часто зустрічаються діти з відхиленням показників від середніх даних, що відбувається з таких причин: поганий фізичний розвиток, обмежений руховий досвід, млявість і пасивність, погано організована робота з фізичного виховання, некомпетентність вихователів, небажання займатись дітьми. Змінити показники можливо завдяки проведенню різних форм туристичної діяльності, збагативши їх різноманітними вправами та іграми.

Вправи, які проводимо з дітьми в поході (на прогулянці, екскурсії), повинні бути різноманітними, включати основні види рухів, при цьому слід урахувати поступовість і послідовність, індивідуальний підхід, у разі потреби варто застосовувати страховку та допомогу. Під час таких форм туризму діти мають змогу закріпити й удосконалити рухові вміння та навички у природних умовах.

Зміст роботи для різних форм туристичної діяльності.

Ходьба та біг

У походах можна застосовувати ходьбу та біг по вузькій або звивистій доріжці; між деревами та кущами; пригнувшись; пробігти поза кущиками так, щоб інші діти не помітили; по піску; високій траві, не зачіпаючи її; по траві, високо піднімаючи ноги; по мілкій воді; з гірки на гірку то дрібними кроками, то широкими; під низько опущені гілки дерев, кущів тощо. Пройти по поваленому дереву чи колоді та зістрибнути з них; по м'якому сипучому піску; перестрибнути з каменя на камінь; по вузькому місточку; земляному валу; переступати через низькі гілки; йти по оголеним корінням дерев, переступаючи з одного на інший; обхопивши дерево, обійти навколо нього тощо. Бігати в повільному темпі діти 3-4 років мають близько 1 хвилини, дітей 6-7 років – близько 2-3 хвилин (Богініч, Беленька, 2003).

Лазіння

Лазити на четвереньках з гірки на гірку; по поваленому дереву, колоді; підлізати під низькі гілки; пролізати між деревами, які ростуть поруч; перелазити через дерево; залазити на високий пеньок і злазити з нього; обхопити невеликий стовбур дерева руками та пролізти вгору на скільки вистачить сил, зістрибнути відпустивши ноги.

Стрибки

Стрибати на обох ногах; підстрибнути до гілки, стрічки; перестрибувати з місця та з розбігу через палку, невелику канавку, калюжу, невеличкі купини; виконувати підскоки у воді, стрибки на одній і на двох ногах, як у воді, так і на суші (напр., від дерева до дерева, від одного кінця галявини до іншого, вздовж струмка тощо), просуваючись вперед на декілька метрів; підстрибувати вище трави; зістрибувати з невисоких пеньків; перестрибувати через невеликі пеньочки; стрибати навколо пенька на одній або двох ногах; стрибки зі скакалкою (до 1,5-2 хв.), через скакалку.

Метання

Метання можна здійснювати за допомогою шишок, каштанів, камінців, гілочок, м'ячів, картонних кругів («літаючі тарілки») через кущ, дерево, у воду, застосовуючи при цьому різні способи: із-за спини, із-за голови, знизу, збоку, косо вгору. Ціль обов'язково має бути як горизонтальна, так і вертикальна, також варто вчити дітей кидати предмети вгору. Крім вище зазначених предметів, кидати, набивати можна й м'яч, що сприяє розвитку точності рухів, окоміру, зміцнює м'язи рук і плечового поясу. На прогулянці в межах садочка можна

застосовувати кидання, прокочування, передачу один одному набивного м'яча (медицинбол) масою 1 кг, що сприяє зміцненню м'язів плечового поясу, формуванню правильної постави.

Також для комплексного вирішення завдань фізичного виховання, які ставить педагог перед собою під час організації туристичних походів, піших переходів, екскурсій і прогулянок, підходить використання рухливих («Хто далі кине», «Дожени мене», «Підлізь під гілку», «Оббіжи дерево», «Хто далі стрибне», «Не зачепи», «З купини на купину», «Дістань гілку», «Дострибни до кущів», «Швидко вгору» тощо) і спортивних ігор: городки, бадмінтон, баскетбол, футбол. Крім того, можна проводити й спортивні вправи: узимку – ходьба на лижах, катання на санчатах, ковзанах; улітку – катання на роликових ковзанах, велосипеді, самокаті, плавання.

Висновки. Під час добору вправ та ігор потрібно враховувати можливості дітей, їх індивідуальні особливості, проводячи в певній послідовності з поступовим збільшенням фізичного навантаження. Усе це сприяє створенню сприятливих умов для успішного формування рухових умінь і навичок, фізичного та розумового розвитку дітей, покращенню їх рухового досвіду. Проведення різноманітних вправ, рухливих і спортивних ігор, спортивних вправ дає змогу розвивати в дошкільників і фізичні якості.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в розробці змісту туристичних завдань та ігор під час проведення туристичних походів, екскурсій, прогулянок, переходів.

ЛІТЕРАТУРА

- Богініч, О. Л., Беленька, Г. В. (2003). *Природа і рух*. Київ: Кобза (Boginich, O. L., Belenka, G. V. (2003). *Nature and movement*. Kyiv: Kobza).
- Вільчковський, Е. С., Курок, О. І. (2020). *Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку*. Суми: Університетська книга (Vilchkovsky, E. S., Kurok, O. I. (2020). *Theory and methods of physical education of preschool children*. Sumy: University book).
- Лісневська, Н. В. (2010). Дитячий туризм у системі оздоровлення дітей дошкільного віку. *Вісник ГНПУ ім. О. Довженка. Серія: Педагогічні науки*, 16, 157-161 (Lisnevskaya, N. V. (2010). Children tourism in the system of rehabilitation of preschool children. *Bulletin of GNPV. O. Dovzhenko. Series: Pedagogical sciences*, 16, 157-161).
- Мулик, К. В. *Спортивно-оздоровчий туризм, як засіб фізичного виховання у дошкільних навчальних закладах*, 134-137. URL: http://eprints.zu.edu.ua/15976/1/Мулик_2.pdf (Mulyk, K. V. *Sports and health tourism as a means of physical education in preschool educational institutions*, 134-137. URL: http://eprints.zu.edu.ua/15976/1/Мулик_2.pdf).

Пангелов, Б. П. (2010). *Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей*. Київ: Академвидав (Pangelov, B. P. (2010). *Organization and carrying out of tourist and local lore trips*. Kyiv: Akademvydav).

Пинзенник, О.М. (2012). Краєзнавчо-туристська діяльність в дошкільному закладі. *Освіта та педагогічна наука, 5-6 (154-155), 11-16* (Pynzenyk, O. M. (2012). Local lore and tourism activities in a preschool institution. *Education and pedagogical science, 5-6 (154-155), 11-16.*)

SUMMARY

Lisnevskia Nataliia. Features of a tourist trip with preschool children and characteristics of various forms of tourist activity.

The article notes that tourism as an active form of recreation of children contributes to the formation of their life competence, implementation of environmental, local history, training, health and tourism tasks. It is noted that children's tourism contributes to realization of three important tasks: health, education and upbringing. The essence of the health task is revealed, which is solved by conducting various forms of children's tourism. There is mentioned an all-season character of children's tourism, which allows to spend its different forms in winter, autumn, summer or spring, using various exercises and games. Attention is drawn to the possibility of using various natural obstacles during hiking or other forms of tourism. The importance of special exercises for practicing technical and tactical techniques in tourism is noted. It is emphasized that the game form of organization of children motor activity in tourist campaigns (travels, transitions, excursions) acts as a stimulator.

There are forms of tourism that can be used daily in the conditions of PEI with preschool children: tourist trips, hiking, walking on the territory and outside the preschool institution, excursions. The length of the route and the duration of the transition to one end for children of different ages are indicated. The content of preliminary preparation for a tourist trip with preschool children is revealed.

A detailed description of the tourist trip with preschool children is given. There is an opportunity via hikes to improve in the natural environment various skills which children acquired earlier, to practice overcoming obstacles, to learn to navigate the terrain. It is noted that the route should be planned on ordinary terrain with minor ascents and descents in the middle of the road. The content of previous work with children before the tourist trip is determined. It is emphasized the necessity for coordination and approval of the route by the head of PEI.

The camping equipment is characterized that must be taken in a tourist trip. The classification and characteristics of the tourist bivouac depending on the duration of the rest are given. The rules for selecting a place for setting up camp and cleaning it are determined. Examples of exercises and games that can be used in various forms of children's tourism are given.

Key words: *children's tourism, tourist trip, excursion, hiking, walk, bivouac, content of forms of tourist activity, tourist equipment.*